

Lausunto valtion
talousarvion 2026
vaikutuksista
aikuissosiaalityöhön
ja
lapsibudjetoinnista

**Eduskunnan
tulevaisuusvaliokunta
15.10.2025**

Terveysten ja
hyvinvoinnin laitos
14.10.2025

Valtion talousarvioesityksen leikkaukset

- **Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan** määrärahoihin ehdotetaan noin 500 miljoonan euron vähennystä vuoteen 2025 verrattuna.
- **Perhe- ja asumiskustannusten** tasaukseen, perustoimeentulotukeen ja eräisiin palveluihin ehdotetaan 419 miljoonan euron leikkausta.
- **Toimeentulotukea** esitetään leikattavaksi 57 miljoonalla eurolla.
- **Yleistuki** vähentää tarveharkinnan ja osittaisen yleistuen vanhempien tulorajan käyttöönoton myötä etuuskuluja 2,5 miljoonaa euroa verrattuna nykyisiin työmarkkinatuen ja peruspäivärahan kuluihin.
- **Työikäisen väestön** tukea esitetään vähennettäväksi myös heikentämällä kuntouttavaa työtoimintaa 1,6 miljoonalla eurolla (HE 109/2025).
- **Saman mittaluokan leikkauksia ei ehdoteta tehtäväksi muille hallinnonaloille.**

Aikuissosiaalityö

- **Työikäisten palveluihin** kuuluu mm. aikuissosiaalityötä, mielenterveyskuntoutujien asumispalveluita, kuntouttavaa työtoimintaa sekä työ- ja päivätoimintaa.
- **Aikuissosiaalityössä** työskennellään toimeentuloon, asumiseen, työkykyyn, työllistymiseen liittyvien vaikeuksien sekä erityisesti mielenterveyden ja elämänhallinnan ongelmista kärsivien henkilöiden kanssa. Asiakkaita tuetaan talousneuvonnan, sosiaalisen kuntoutuksen, täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen, sosiaalisen luototuksen sekä välitystilipalveluiden avulla.
- **Työikäisten palvelut** ovat kustannuksiltaan noin 822 milj. euroa. Asiakkaina on noin 270 000 henkilöä (2023).
- **Palvelujen nettokäyttökustannukset** 822 miljoonaa euroa (vrt. iäkkäiden palvelut 5,1 miljardia euroa ja lastensuojelu 1,5 miljardia euroa (2023).
- **Aikuissosiaalityön asiakkaiden toimeentulo** koostuu pääosin perus- ja vähimmäisturvaetuuksista. Pysyvät ratkaisut joko työkyvyttömyyseläke tai osittainen paluu työmarkkinoille.

Valtion talousarvioesityksen 2026 vaikutukset aikuissosiaalityöhön

- **Leikkaukset estävät** siirtymiä työmarkkinoille monin eri tavoin
 - Työttömyysturvalla eläminen pitenee, kun osa-aikatyötä ei haluta enää ottaa vastaan.
 - Epävarmuus elannosta lisääntyy, aiheuttaa henkistä ja taloudellista kärsimystä.
 - Terveystenhoito vaikeutuu (maksetaan mieluummin esim vuokra kuin lääkkeet, terapia tms).
 - Työkyvyttömyyshakemukset lisääntyvät.
- **Palveluista leikkaaminen** vähentää avun tarjoamisen mahdollisuuksia
 - Sosiaalihuollon leikkaukset, kuntouttavan työtoiminnan lakkauttaminen jne
- **Kustannuspaine kohdistuu** sisäiseen turvallisuuteen
 - Järjestyshäiriöt, rikollisuus, päihteiden aiheuttamat ongelmat

Aikuissosiaalityöhön asteittaisen työhönpaluun malli

- **Kohderyhmä:** monialaisen tuen tarpeessa olevat työttömät (n 100 000 henkilöä).
- **Tavoite:** kohderyhmä saadaan kuntoutettua ja tuettua sosiaaliturvaetuuksilta palkkatyöhön.
- **Keinot:**
 - **Asiakkaille** tehdään terveyden, työkyvyn ja osaamisen arvioinnit.
 - **Asteittaista työhönpaluuta** tuetaan työllistymissetelillä ja työmentoroinnilla IPS-mallin mukaisesti (sijoita ja valmenna-malli).
 - **Elämänhallintaa** tuetaan sosiaalihuoltolain mukaisella kotiavulla ja sosiaaliohjauksella.
 - **Mahdollistetaan** sosiaaliturvan ja työn joustava yhdistäminen (in-work benefits, IBW), joka vähenisi asteittain henkilön siirtyessä työelämään.
 - **Perutaan** aikuissosiaalityön asiakkailta perustoimeentulotuen ja työttömyysturvan suojaosien leikkaukset, pidennetyt karenssit ja sanktioinnit.
- **Vaikutukset:** Sosiaaliturvamenojen säästöt asteittain, huono-osaisuuden dynaamisten vaikutusten väheneminen, palkkatyön lisääntyminen kohderyhmässä, terveydenhuollon palvelujen asteittainen väheneminen kohderyhmässä.

Mitä lapsibudjetointi on?

- **Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten** mukaan lapsibudjetointi on valtion velvollisuus, ei vapaaehtoinen tarkastelutapa.
- **Lapsibudjetoinnin** tulee tukea YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanoa ja lapsen edun ensisijaisuutta kaikessa päätöksenteossa.
- **Kansallinen lapsistrategia** asettaa yhdeksi tavoitteeksi lapsibudjetoinnin ja lapsivaikutusten arvioinnin vakiinnuttamisen osaksi julkisen talouden suunnittelua (Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8) .

Miten lapsibudjetointi huomioitu 2026 talousarviossa?

- Vuoden 2026 valtion talousarvioesitykseen sisältyvä lapsibudjetoinnin yhteenvetotarkastelu kokoaa yhteen lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvat määrärahat.
- **Lapsibudjetointiosuus** on määrällisesti kattava, mutta sen tarkastelutapa jää tekniseksi ja tilastolliseksi. Siinä kuvataan lapsi-ikäluokkaan kohdistuvat menot, mutta ei arvioida, **miten nämä menot vaikuttavat** esimerkiksi lasten hyvinvointiin, yhdenvertaisuuteen tai syrjäytymisen ehkäisyyn.
- **Lapsibudjetointi** on talousarviossa irtaantunut sen oikeudellisesta ja strategisesta perustasta, eikä siinä viitata YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, joka velvoittaa suunnittelemaan ja seuraamaan, miten julkinen talous tukee lapsen oikeuksien toteutumista, kuten eriarvoisuuden vähentämistä.

Kansallisen lapsistrategian mukainen arviointi

- **Suomen kansallinen lapsistrategia** määrittelee lapsibudjetoinnin välineeksi, jolla voidaan seurata, miten julkinen talous tukee lasten oikeuksien toteutumista ja ehkäisee eriarvoisuutta.
- **Talousarviossa tarkastelu** rajataan pelkästään lapsi-ikäluokkaan kohdistuviin menoihin. Tämä sulkee pois monia politiikkatoimia, joilla on välillisiä mutta merkittäviä vaikutuksia lasten hyvinvointiin (esimerkiksi hyvinvointialueuudistus, sosiaaliturvamuutokset, työllisyys- ja asuntopolitiikka).
- **Lapsibudjetointi toteutetaan** myös ilman yhtenäisiä menetelmiä ja indikaattoreita, mikä vaikeuttaa ajallista ja alueellista vertailua. Myöskään poikkihallinnollinen yhteistyö ei ole vielä vakiintunutta, vaikka lapsen oikeudet leikkaavat useiden hallinnonalojen vastuualoja.
- **Lapsibudjetointi ei nykyisessä muodossaan** tue riittävästi hallituksen velvollisuutta arvioida päätösten kokonaisvaikutuksia lapseen ja perheisiin.

Suosituksset

- **Lapsivaikutusten ennakkoarviointi** tulisi sisällyttää talousarvioprosessiin samaan tapaan kuin sukupuolivaikutusten arviointi.
- **Lapsibudjetoinnin** tulee perustua YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artikloihin 3 ja 4 sekä kansallisen lapsistrategian (2021) linjauksiin.
- **Lapsibudjetointi** tulee kytkeä vahvemmin lapsen oikeuksiin ja lapsistrategiaan.
- Talousarviossa on selkeästi osoitettava, miten määrärahat tukevat lasten oikeuksien toteutumista ja lapsen edun ensisijaisuutta.
- **Budjettiprosessin yhteydessä** tulee arvioida, miten suunnitellut säästö- ja investointitoimet vaikuttavat lasten hyvinvointiin, palvelujen saavutettavuuteen ja **eriarvoisuuden** kehitykseen.
- **Lapsibudjetointi** tekee näkyväksi, miten julkiset varat tukevat lasten hyvinvointia ja tulevaisuutta, ja auttaa päätöksentekijöitä kohdentamaan resursseja tehokkaammin.
- **Jotta lapsibudjetointi voisi täyttää tämän tehtävänsä, sen on siirryttävä pelkästä rahavirtojen kirjaamisesta vaikuttavuuden ja lapsen oikeuksien toteutumisen arviointiin.**

Kiitos!